

Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Alanı (AfCFTA): Fırsatlar ve Sorunlar

Ufuk TEPEBAŞ

Basel Üniversitesi Afrika Çalışmaları Merkezi

Ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli ekonomilerden oluşan Afrika ülkeleri, ekonomik dönüşümlerini sağlayabilmek adına kapsamlı bir ortaklık tesis etmeye çalışmaktadırlar. Afrika Birliği'nin öncülüğünde, 21 Mart 2018'de Ruanda'nın başkenti Kigali'de imzalanan anlaşma ile oluşturulan AfCFTA, 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla kıtada serbest ticaretin başladığı tarihi bir hamle olarak değerlendirilmektedir.¹ Yalnızca Eritre'nin dışında kalmayı tercih ettiği AfCFTA, 54 ülkeyi ve 1,3 milyardan fazla nüfusu kapsamaktadır. Söz konusu girişimin öncelikli hedefi, kıta içi ticareti teşvik etmek ve Afrika'nın dünya ticaretinden daha fazla pay almasını sağlamaktır.

Dünya ile hızlı bir bütünleşme sürecinde bulunan ve bu suretle dış ticaret ortaklarının sayısını arttıran Afrika, buna karşın yüzde12'lik oranla kendi içinde en az ticaret yapan kıta konumundadır. Ayrıca, dünya ticaretinden yalnızca yüzde2,5 oranında bir pay almaktadır.

Yıllardır süregelen bu kısır döngünün aşılması noktasında AfCFTA, büyük bir fırsat olarak değerlendirilmekte ve Afrika genelinde iddialı açıklamalara tanıklık edilmektedir. Projenin lideri konumundaki Afrika Birliği, AfCFTA'nın, dünyanın en büyük serbest ticaret alanı olacağını iddia etmektedir. Afrika Birliği Ticaret ve Sanayi Departmanı Komiseri Büyükelçi Albert M. Muchanga, başlangıç aşamasında ticaretin yüzde90 oranında serbestleşeceğini ve bu suretle kıta ülkeleri arasındaki ticarete yüksek sıçramaların görüleceğini ifade ederken, insanların serbest dolaşımı ve ikamet hakkı konusunda bir protokolün bulunduğu, insanların serbest dolaşıma imkan tanıyacak bir Afrika pasaportuna sahip olacaklarına, artık yardımla büyüyen Afrika'nın unutulması gerektiğine ve AfCFTA aracılığıyla yeni bir Afrika yarattıklarına vurgu yapmıştır. Güney Afrika Cumhuriyeti lideri Cyril Ramaphosa da AfCFTA'yı kıta içi ticareti arttıracak, istihdama katkıda bulunacak ve Afrika'nın küresel ekonomiye

---

¹ Detaylı bilgi için bkz. <https://www.africancfta.org/aboutus>

entegrasyonunu kolaylaştıracak bir girişim olarak değerlendirmiştir. Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu (UNECA) ise AfCFTA sayesinde, 2022 yılına kadar Afrika içi ticaretin yüzde 52 oranında artacağını tahmin etmektedir.

Bünyesinde çok sayıda bölgesel ekonomik topluluğu barındıran Afrika kıtasındaki i ticaretin bu denli düşük olmasının ardında yüksek ulaştırma maliyetlerinin payını göz ardı etmek mümkün değildir. Sözgelimi, bir yük konteynerinin Japonya'nın başkenti Tokyo'dan, Batı Afrika ülkesi Fildişi Sahili'nin başkenti Abidjan'a ulaştırılmasının maliyeti 1300 Avro iken, Doğu Afrika ülkesi Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'dan Abidjan'a nakliyat ücreti 4500 Avroyu bulmaktadır. Dolayısıyla, kıta içi ticaretin hedeflenen oranlara ulaşabilmesi için yüksek tutarlardaki nakliyat maliyetleri sorununun özömlenmesi ve ulaştırma altyapısına yönelik yatırımların daha da arttırılması gerekmektedir.

AfCFTA, şüphesiz Afrika'nın dünya ticaretindeki konumunu güçlendirmesi ve mevcut potansiyelini daha iyi kullanabilmesi açısından büyük bir fırsat teşkil etmektedir. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken husus, Afrika ekonomisinin ancak dış kaynak girişi ile zenginleşebilecek bir yapıya sahip olmasıdır. Bu hususta, yardımlardan ziyade yatırımlar çok daha büyük bir önem arz etmektedir. Afrika Kalkınma Bankası'nın geçtiğimiz yıl, altyapı yatırımları başta olmak üzere 1,8 trilyon dolarlık bir kaynağa ihtiyaç duyulduğu yönündeki açıklaması, bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Yine bu süreçte, bürokrasi ve yolsuzluklar, Afrika için ciddi birer sorun teşkil edecektir.

Tüm bu sorunların farkında olan Afrika ülkelerinin, bundan sonraki süreçte birlikte daha fazla mesai harcamaları ve müşterek politikaları iyi koordine etmeleri gerekecektir. Öte yandan, kıtanın ve projenin lideri konumundaki Afrika Birliği, bugüne dek birçok konuda vasatı aşamayan bir performans sergilerken, AfCFTA anlaşmasının uygulanması, birlik açısından da ciddi bir sınav olacaktır.